

Интервю с Аргир Лалков, проведено от Диана Ставрева в Екзархийския дом в Истанбул на 20.09.2011 г. Информаторът е роден през 1939 г. в града, работил е като моряк и рибар. Директор е на Фондация „Български православни църкви“ в Турция.

Бележки на записвача: Интервюто беше проведено в кабинета на Аргир по предварителна уговорка от предишния ден. В началото на интервюто бяхме сами с информатора, но след около десетминутен разговор започнаха непрекъснато да влизат хора. Това го разсейваше и след като загуби желание и интерес да разказва, ми даде да снимам книга, съдържаща рождената дата и пълното име на всеки от цариградската българска общност. Интервюто не беше продължено не само заради влизащите хора, но и поради факта, че събеседникът ми беше във видимо недобро здравословно състояние, с температура и лоша кашлица. В интервюто бяха обсъдени професиите и занаятите, с които са се занимавали отделните фамилии и българите от колонията в Истанбул от началото на установяването си до днешно време.

Д.С.: - Добре, да почваме. Там има една книга, за която разбрах вчера... Да, ето там е книгата (посочвам една изглеждаща стара книга - Д.С.) с тези, родовете. Вие казахте вчера, че който и род да хванем, можете да ни кажете по малко за него. С какво се занимават, примерно можем да започнем, ако искате, с тези, които са ми познати като фамилия? (Информаторът се усмихва, докато говоря и поклаща глава в съгласие – Д.С.).

А.Л.: - Сега какво имаш ти?

Д.С.: - Имам Костандови например.

А.Л.: - Сега, Костандовите са много. Има един Иван и Аргир Костандов, двама братя са. Тия беха, единият още продължава, Иван продължава, златари са на чаршията. Аргир вече са пенсионира и са отделил, Аргир му е големия брат. Ще един Костандов имаме, Георги Костандов. И той се пенсионира, той беше директор на италианската гимназия. Учител беше, даскал беше. Ще има Христо Костанда,

той на „Каракьой” има магазин зааа...таквия, кажи ги, дръжки на врати, не знам к’во, ей таквия неща, рамки. Такъв магазин има, модерен. А друг Костанда – на Аргир Костанда двете синове, на Аргир Костанда синовете му Пламен и Огнян. Тия се занимават с компютъри и с теквия неща.

Д.С.: - Те тука ли са, в Истанбул?

А.Л.: - Тука са, тука са.

Д.С.: - А те говорят ли български, знаеш ли? (Информаторът прави жест с ръка -Д.С.) Горно-долу?

А.Л.: - Наужким.

Д.С.: - Наужким го знаят. А да те питам за Христо Костандов, може ли да ми кажеш къде е магазинът, ако можем да отидем да го разгледаме поне, да видиме как е, к’во е, що е?

А.Л.: - Сега Христо Костандо е малко такъв ..., не се приближава при хората. Разбра ли?

Д.С.: - Да, да.

А.Л.: - Сега тука и на колонията не се меша много, затова виж, да не одите по-добре.

Д.С.: - А за двамата братя, които имат сега златарски магазин, как са започнали със златарския магазин, знаеш ли? Защото, нали, вчера викаш, всички млекари са били отначало.

А.Л.: - А, други, други работи правеха, обаче после как го решиха това и аз не можем да ти кажем. Най-добре те самите си го знаят и отвориха един магазин на „Капалъ чарши” за златари.

Д.С.: - Техният род откъде е?

А.Л.: - От Македония, от Егейска Македония. А Аргир се разболи после, доста време в болница лежеше, после вече се отдели от работа, си седи дома като пенсионер вече. Друго?

Д.С.: - Те имат ли на Принцовите острови къща, знаеш ли?

А.Л.: - Аргир там живее. И си има собствена къща.

Д.С.: - А повечето под наем ли я взимате? Като ходят повечето на островите¹, под наем ли взимат къщи, или са техни собствени?

А.Л.: - Повечето под наем. Има, дето имат собствени къщи, обаче повечето под аренда.

Д.С.: - Разбрах, че има някакво момче Живко, което има колбасарски магазин...

А.Л. (усмихва се - Д.С.): - Сега, момче Живко, което казваш, на 95 години (смее се - Д.С.).

Д.С.: - Аууу, не съм разбрала, младо момче...

А.Л.: - Младо момче. Живко Попвасилев е той, понеже сегашното му фамилно име е Ендеки, Живко Ендеки. Магазина му е на „Пера“, на „Галата Сарай“ и се казва „Шуте“ магазина му.

Д.С.: - Само да ми повториш магазина или знаеш ли, напиши ми, моля те, магазина му, на турски ми го запиши.

А.Л.: - „Шуте“.

Д.С.: - „Шуте“, добре. А той ще се съгласи ли да говори с нас?

А.Л.: - Може, ама къде ще го намерите, на магазина не можете да го намерите, той е на завода и завода е много далече. Ама не може да пристигнете вие.

Д.С.: - А той тука не идва?

А.Л.: - На магазина не идва той.

Д.С.: - А от там могат ли да ни свържат с него?

А.Л.: - Със телефон?

Д.С.: - Да.

А.Л.: - Че може ли да говориш, лично да говориш ше е друго, телефона е друго.

Д.С.: - Да. Е, така е, но просто да се уговорим евентуално, ако има възможност един час да ни отдели... А той, Попвасилев, има ли роднини?

¹ Преди това сме научили, че през лятото хората от българската колония масово се изнасят на островите (бел. ред.).

А.Л.: - Има, как да няма той.

Д.С.: - А за неговия род нещо знаеш ли? Как са започнали да се занимават с колбасарския цех?

А.Л.: - То от баща е.

Д.С.: - От баща му?

А.Л.: - Свинар е той, първоначално свинар е бил. Имал ферма за свине, за прасета, де.

Д.С.: - Тука? За прасета?

А.Л.: - Да, една голяма ферма имат тия и Черкезовите. Семейство Черкезови и тия са свинари. Тия има'а магазин обаче, като почина бащата, тия го затвориха, само завода му работи още.

Д.С.: - Ама правят и от свинско колбаси?

А.Л.: - Сега вече на Турция не остават да прават на свинско, тия сега повечето работат пуешко. Нали т'ва месо е бяло. Свинското е забранено.

Д.С.: - Бяхме при Христо Миков, утре даже имаме среща с баща му. А за Микови нещо знаеш ли, за тяхната история?

А.Л.: - Чакай, на Христо Миков баща му беше цветар, бай Димитри.

Д.С.: - Аха, цветар. А Христо ми каза, че е бил чирак всъщност, не са започнали те бизнеса. Ти знаеш ли нещо повече?

А.Л.: - Да, той като чирак започна.

Д.С.: - Не е продължил като баща си?

А.Л.: - Като чирак започна и после след степен на степен стана патрон да кажем.

Д.С.: - А за Свобода Шапкарлова, в смисъл за Шапкарови?

А.Л.: - Сега Свобода Шапкарлова, ние Боде му викаме.

Д.С.: - Да, Бодето.

А.Л.: - Бодето е на Васил Лиазе сестра му.

Д.С.: - Да.

А.Л.: - Шапкаров Никола, Бог да го прости, той беше даскал на италианската гимназия пак. И той младо умре. Има един син Златан и едно момиче си има Милена, тия са женети вече и деца имат.

Д.С.: - Да, внуци има.

А.Л.: - Ами Бодето си е вече баба. Баба Боде.

Д.С.: - А за тях нещо да ми разкажеш? Нещо за рода знаеш ли?

А.Л.: - И той даскал беше.

Д.С.: - А неговия баща?

А.Л.: - Не, бащата не, не ... чакай малко. Бащата млекар ли беше?... (замисля се – Д.С.)

Д.С.: - От тия, старите професии? (Тук имам в предвид градинари, млекари, животновъди и т.н. – Д.С.).

А.Л.: - От тия, да.

Д.С.: - Ще е интересно примерно, ако се сещаш за някой род, който по-специфично се е занимавал с друго.

А.Л.: - Сега, на времето, ти казвам, сички бе'а занаятчии – млекари, шкембари, хлебари, цветари или пък плод и зеленчук, плод не, ама зеленчук – тия бяха професиите. А после вече, като децата започнаха да учат и тя професии се изчезна. И нови професии излезна, тия са сегашните модерни професии, некой е лекар, некой инженер, некой архитект. Да, това си е, аз например бех рибар.

Д.С.: - Рибар?

А.Л.: - На рибената борса бех рибар. Оттам са пенсионирах и така.

Д.С.: - А колко горе-долу са младите хора в общността, знаете ли?

А.Л.: - Сега, млади, стари не можем да ти отделям, обаче към..., горе-долу, кръгло ти казвам, към 450 човека сме. А на т'ва население 60-70 на 100 е над 60 години. /.../ Ей, аз на таквия неща съм мераклия, ето на, и изкарах кой кога роден. Най-големата е 1910 година, още жива е, 110 години е, не, 101 година е.

Д.С.: - Коя е тя?

А.Л.: - Александра Башева, Александра Башева – 101 година.

Д.С.: - Еми, да е жива и здрава!

А.Л.: - После още една имаме, Свобода Количева се вика, тя е 14-ти набор. После две имам от 19-ти набор – Живка Динова и Невена Калайджи, а Невена Калайджи е на Стефчо баба му (има пред вид свой племенник, който е клисар в „Свети Стефан – Д.С.).

Д.С.: - Аха, Калайджи. (Докато информаторът ми изреждаше имената и годините, се опитвах да ги записвам, а той гледеше и прелистваше направения от него архив на общността - Д.С.).

А.Л.: - Невена. После имам 20-та година Дафинка... (тук информаторът беше прекъснат от звъненето на телефоните в кабинета му, след кратък разговор на турски имаме възможност да продължим - Д.С.).

Д.С.: - Две от 1990-та?

А.Л.: - Дафинка Римбас, т'ва съпруг му беше гърк и за т'ва му беше Римбас, иначе е такъвата, ааа, ами сега?! Капитанова е по бащина, Капитанова е това.

Д.С.: - А тези Капитанови примерно, те с какво са се занимавали? Има ли ги още тука?

А.Л.: - Тия на времето били кравари, кравари били (кратка пауза, в която Аргир прелиства страниците на тетрадка-архив - Д.С.). На 21-ви няма никой, на 22-ри има пак трима – Костадин Чидров, Милка Кирилова и Костадин Наков. Докъде искаш да ти кажем?

Д.С.: - Не знам, докъдето искаш, виж колко много си направил...

А.Л.: - Ето вземи, ако искаш, до тука мож да ти кажем (посочва половината тетрадка - Д.С.).

Д.С.: - Аха можеш. И всичко сам си го направил?

А.Л.: - Да.

Д.С.: - Супер.

А.Л.: - Тук са най-възрастните.

Д.С.: - Така откриваме колко много фамилии са и е интересно, това ми е интересно. Капитанови са били кравари, казваш, а с какво се занимават сега? Тя идва ли тука Дафинка?

А.Л.: - Сега, Дафинка идва тука, идва, ама вече възрастна. Дафинка дома си седи, к'во може да прави. Обаче другите Капитанови дете беха, повечето Капитанови са в женски род, сестри беха тия. И за т'ва на всички името е едно от друго – едната е от Капитанови – Ларгова, едната беше Ичос, едната е Дафинка (Римбас - Д.С.), а още имаше..., аз ги забравих вече.

Д.С.: - Е, да ти три ги изброи...

А.Л.: - Един брат имаха те, обаче пак по бащина линия има един Капитанов, Стефан Капитанов се вика, обаче какво работи и прави не знам сега, младо е, не е възрастно.

Д.С.: - А те всичките идват ли тука, или в къщи си седят, щото са по-възрастни – тия, които ми изброи, най-възрастните?

А.Л.: - А, тия възрастните, те вече не могат да излезнат. От тех само Дафинка излиза, другите не излизат вече.

Д.С.: - А те къде живеят повечето? Пак ли в „Шишли” живеят?

А.Л.: - Навсекъде живеят, в „Шишли” живеят, „Йешилькьой” живеят – Капитановите още там живеят.

Д.С.: - Значи само Дафинка? Кирилова, Натов, те не идват?

А.Л.: - Еми Кирилова е на старчески дом и брат ѝ е Богдан Кирилов.

Д.С.: - А той идва ли брат и? С какво се занимава?

А.Л.: - Не, и той е възрастен.

Д.С.: - А, и той е на старчески дом?

А.Л.: - Той е на дом.

Д.С.: - Това са абсолютно всички от общността? (Имам пред вид описаните в тетрадката - Д.С.).

А.Л.: - Да, от 66-ти набор, преди малко Златан Шапкарев ти казах, той е 66-ти набор. Всички ги имам тука.

Д.С.: - А аз това мога ли да го снимам?

А.Л.: - Много са, всички ще ги снимаш ли?

Д.С.: - Еми, да.

А.Л.: - Снимай ги.

/Пауза, докато взимам фотоапарата, който се намира на двора. Докато снимам, диктофонът остава включен. – Д.С./

Д.С.: - Само трябваше да те питам нещо за един, който има фурни за хляб. Пак в азиатската част му били фурните.

А.Л.: - Тия се Стоянови, немаат за хлеб, а за сладкиши. „Без фърън“, значи „Бялата фурна“ му е името.

Д.С.: - Ще ни обясниш ли къде да отидеме да ги видиме?

А.Л.: - Не може да ги намериш, девойко. И да ги намериш, той Митко ... дивак и половина е.

Д.С.: - Няма да иска да говори с нас ли?

А.Л.: - Не.

Д.С.: - Ние все хубави неща питаеме...

А.Л.: - Ти го казвам, хората защо си ги знам.

Д.С.: - Е, да, де, не всеки така е. А сега абсолютно всичките ли, тези които в момента ги гледам, са на островите и никой няма тука и с никой не може да говорим? Всичко ли е на островите?

А.Л.: - Всичко, аз съм още там.

Д.С.: - И не се сещаш за нито един, с който можем да говорим, от тоя списък сега? Щото ние сме за толкова кратко тука и не знам дали ще дойдем пак.

А.Л.: - Не знам сега на кой да му кажа „Ела“. Славка ще дойде утре (с помощта на Аргир си бях уговорила среща със Славка Копано - Д.С.).

Д.С.: - Да, благодаря за което.

А.Л.: - С Копано преговорихте ли за утре?

Д.С.: - Да, бащата на Христо също утре ще дойде.

А.Л.: - Ааа, бате Митко ли?

Д.С.: - Да.

А.Л.: - Ммм, нейния акъл вече му отиде.

Д.С.: - Така ли?

А.Л.: - Е, к'во искаш, и той възрастен ѝе, 85 ли?

Д.С.: - Да, да, некъде там.

(Кратка пауза, в която снимам от тетрадката - Д.С.)

Д.С.: - А, Манови и Спинови? Гледай колко интересни фамилии има тука и все са... никой няма.

А.Л.: - Е, има.

Д.С.: - Все на островите и никой с нищо друго не се занимава в момента?

А.Л.: - Има, у анадолската част има, навсекаде са разпръснати у Истанбул.

Д.С.: - А в момента някой примерно, освен с фурните за сладкиши, с месата, златарите, някой друг с по-специфично да се занимава?

А.Л.: - Златари само тия са, други нямаме златари. Христо Миков и Иванчо. А фурни, дето имат, Стоянови, Митко Стоянов. Накрая останаха млекари само Пандо Шестаков. Друг ... един шивач имаме, Стефан Миков се вика и той.

Д.С.: - Ама той рода ли е на Микови?

А.Л.: - Да, роднини са.

Д.С.: - А той работи ли още като шивач?

А.Л.: - Мислим, че остави вече, той се пенсионира, и той е възрастен.

Д.С.: - А той идва ли тука на Екзархията?

А.Л.: - Не, много е /възрастен/.

Д.С.: - А те така защо повечето не идват, знаеш ли? Нали сте си от една общност?

А.Л.: - Е, не можеш да задължиш никой да идват.

Д.С.: - Е, така е, разбира се. А, София Демир-Петкова?

А.Л.: - Сега тя са ожени и с Демир стана. Тя е Петкова.

Д.С.: - Ама тя за кой се е оженила, та Демир е станала?

А.Л.: - За един турчин.

Д.С.: - За турчин? А как..., той ли си смени вярата?

А.Л.: - Не.

Д.С.: - А как? Тя си смени...?

А.Л.: - Не, никой не си смени.

Д.С.: - А как са се оженили, не са правили църковен брак?

А.Л.: - С граждански брак.

Д.С.: - А кои участват тука най-дейно от тия в работите на Екзархийския дом? Кои се занимават най-много с общността?

А.Л.: - Аз, само аз. (Информаторът вдига и двете си ръце нагоре и с усмивка ми отговаря - Д.С.) Само аз.

Д.С.: - И от б1-ва имате доста..

А.Л.: - Снимай ги, снимай ги...

(На посещение влязоха двама мъже и една жена, както и Стефан, и започнаха да водят разговор с Аргир на турски. Той ги покани, те разговаряха докато диктофонът беше включен близо до Аргир, а аз снимах близо до прозореца. Останах така около 6 минути, като посетителите останаха и след мен. Снимах, колкото успях. Попитах дали се води архив на починалите и Аргир ми показа два големи класьора със смъртни актове и документи от църквата. След като ги разгледах набързо, се разделихме и аз се присъединих към останалата част от групата - Д.С.).